

**ПЛАН ПОЈЕДНОСТАВЉЕЊА
АДМИНИСТРАТИВНИХ ПРОЦЕДУРА
ЗА РЕГУЛИСАЊЕ ПРАВНОГ СТАТУСА
ПРЕДУЗЕТНИЦА, БУДУЋИХ МАЈКИ**

**И МАМЕ
ИМАЈУ
ПРАВО!**

САДРЖАЈ

I

Сажетак

Страна 3

II

Увод

Страна 5

III

Закон о раду и
трудноћа

Страна 6

IV

Отварање
породиљског
одсуства и одсуства
ради неге детета

Страна 9

САДРЖАЈ

V

Унапређење
процедура за
отварање
породиљског
одсуства и одсуства
ради неге детета

Страна 13

VI

Стицање права на
финансијску накнаду
током породиљског
одсуства и одсуства
ради неге детета

Страна 15

VII

Унапређење
процедура за
стицање права на
финансијску накнаду
током породиљског
одсуства и одсуства
ради неге детета

Страна 19

VIII

Закључак

Страна 20

I SAŽETAK

Држава својим политикама треба да подстакне становнике на оснивање породице. Устав Републике Србије, као највиши правни акт, гарантује право на рад свима, а женама се омогућује посебна заштита на раду. Законом о раду су одређена права и обавезе запослених трудница и њихових послодаваца. Будуће мајке имају право на одсуство са рада због трудноће и порођаја и ради неге детета у укупном трајању од годину дана. Мајкама се пружа посебна подршка и заштита пре и после порођаја.

Осим политика заштите на тржишту рада, потребно је поједноставити административне процедуре за остварење загарантованих права.

Административне процедуре кроз које пролазе будуће мајке обухватају: 1) подношење захтева за отварање породилског одсуства и 2) стицање права на исплату финансијске накнаде током породилског одсуства. Наведене процедуре за будуће мајке које су у радном односу обавља рачуновођа предузећа у коме су радно ангажоване, док се од предузетница очекује да саме поднесу све неопходне захтеве.

Предузетница пред одлазак на породилско одсуство може да:

а) именује пословођу; б) привремено престане да обавља делатност и в) обрише предузетничку радњу из регистра. Први корак у све три опције је одлазак у Агенцију за привредне регистре. Друга и трећа опција укључују и Пореску управу, што може додатно закомпликовати процедуру.

Агенција за привредне регистре је омогућила електронско оснивање предузетничке радње помоћу портала еРегистрација. Могућност електронског подношења захтева за именовање пословође у предузетничкој радњи, привременог престанка обављања делатности или гашења предузетничке радње, умањила би терет одласка до Агенције за привредне регистре свим предузетницама које одлазе на породилско одсуство и одсуство ради неге детета. Услов за електронско обављање ове процедуре био би поседовање електронског потписа. Такође, Агенција за привредне регистре би могла по службеној дужности да добије потребна уверења/потврде од Пореске управе у случају брисања предузетничке радње из регистра.

I SAŽETAK

Мајке и/или очеви у радном односу имају право на накнаду зараде, док предузетнице остварују право на остале накнаде током породилског одсуства и одсуства ради неге детета, као и остали запослени који нису у радном односу. Основица за обрачун накнаде зараде и осталих накнада по основу рођења и неге детета је просек 18 месечних основица на које су плаћени порези и доприноси. Наведена основица се само у случају предузетница дели коефицијентом 1,5 што их доводи у неравноправнији положај. Износ минималне остале новчане накнаде по основу рођења и неге детета није законом дефинисан.

Процедуру прикупљања документације за стицање и исплату осталих накнада за мајке обавља орган јединице локалне самоуправе по службеној дужности. Међутим, предаја захтева за отварање породилског боловања и одсуства ради неге детета заједно са решењем послодавца о оствареном праву на одсуство, дознаком за отпочињање породилског и копијом текућег рачуна врши се у Служби дечије заштите у јединици локалне самоуправе у којој је место пребивалишта мајке. Ово је једини део процедуре који није дигитализован, па би његовом дигитализацијом процес био заокружен. Дугорочно решење је потпуна дигитализација здравства у оквирима еУправе.

II УВОД

Како би се становници упустили у оснивање породице у одређеној земљи, потребно је да осете да држава има слуха и разумевања за потребе породица са децом, а посебно за потребе будућих и тренутних мајки, које у овом случају подносе већи терет. Осим основних гаранција да неће изгубити посао када затрудне и да неће постати финансијски угрожене, потребно је прилагодити административне процедуре које труднице пролазе како би оствариле загарантована права.

Административне процедуре обухватају подношење захтева за отварање породилског одсуства и одсуства ради неге детета. За запослене труднице ове процедуре најчешће обавља рачуновођа предузећа у коме су радно ангажоване. Предузетнице често немају рачуновођу који ће уместо њих обавити све административне процедуре, те су принуђене да их самостално обаве.

Од предузетница се очекује да најраније 45 дана пред порођај самостално покрену цео поступак отварања породилског одсуства и одсуства ради неге детета и подношења захтева за исплату новчане накнаде у овом периоду.

Поступак подразумева значајну физичку активност и одлазак у неколико државних институција, што је изазовно, а у неким случајевима и ризично, за жену у осмом месецу трудноће.

У наставку се детаљно описују административне процедуре које одликују поменути поступак. Такође, предложен је начин поједностављења процедура, краткорочно и дугорочно. Анализа и предлог имају за циљ заједнички рад на изградњи модерне и ефикасне државне управе која је у служби грађанки и грађана Републике Србије.

III ЗАКОН О РАДУ И ТРУДНОЋА

Највишим правним актом, Уставом Републике Србије, гарантује се право на рад, а женама се омогућује посебна заштита на раду.

Уставом Републике Србије, чланом 60; јемчи се право на рад, у складу са законом. Свако има право на слободан избор рада и свима су под једнаким условима доступна сва радна места. Женама, омладини и инвалидима омогућује се посебна заштита на раду и посебни услови рада, у складу са законом. Чланом 66 Устава; породица, мајка, самохрани родитељ и дете у Републици Србији уживају посебну заштиту, у складу са законом. Мајци се пружа посебна подршка и заштита пре и после порођаја.

Права и обавезе запослених трудница и послодаваца су дефинисани

Законом о раду. У складу са одредбама Закона о раду¹, радник може да заснује радни однос са послодавцем на неодређено и одређено време. Наведени Закон дефинише права и обавезе запослених и послодаваца, у које спадају и услови заштите материнства. Прописују се услови под којима запослена која је трудна сме да обавља радне активности и задатке. Послодавац је дужан да запосленој обезбеди да обавља радне задатке у складу са прописима, односно да буде премештена на радно

место које не захтева подизање терета или изложеност материјама које могу утицати на њено здравље или здравље детета. Уколико то није могуће, запослена ће бити упућена на плаћено одсуство. Запослена која се пре времена вратила са породилског одсуства има право на дневну паузу од 90 минута или на скраћење радног времена у овом трајању.

Жена у радном односу има право на одсуство са рада због трудноће и порођаја, као и на одсуство са рада ради неге детета у укупном трајању од 365 дана. Породилско одсуство може бити започето најраније 45 дана пре очекиваног датума порођаја, а најкасније 28 дана. Породилско одсуство траје до трећег месеца живота детета. Отац детета може да користи породилско одсуство у случају да мајка није у радном односу, да премине или напусти дете.

Током наведеног одсуства мајка, односно отац, има право на накнаду зараде у складу са законом. Одсуство ради неге детета се надовезује на породилско одсуство и заједно трају годину дана. Одсуство ради неге детета није искључиво везано за мајку, већ га у пуном обиму може користити и отац детета.

¹ „Службени гласник РС“
бр. 24/2005, 61/2005,
54/2009, 32/2013,
75/2014, 13/2017 – УС,
113/2017, 95/2018 –
Аутентично тумачење

Запосленима ван радног односа нису загарантована иста права као запосленима у радном односу. Запослени ван радног односа су запослени који су ангажовани по основу уговора о привременим и повременим пословима, уговора о делу, уговора о стручном оспособљавању и усавршавању и уговора о допунском раду. Наведене облике запошљавања послодавци најчешће користе приликом ангажовања радника на пословима који нису у оквирима делатности послодавца и ограниченог су трајања. Закон о раду не препознаје предузетнике као запослене у својој предузетничкој радњи, те се и они могу подвести под групу запослених ван радног односа. Ови облици радно правног статуса не гарантују радницама право накнаде зараде током породилског одсуства и одсуства ради неге детета, већ се њима исплаћују остале накнаде ради рођења детета. Такође, запослени ван радног односа немају право на годишњи одмор и боловање.

Независно од тога да ли су у радном односу или не, скоро све мајке имају право на неку врсту накнаде током породилског одсуства и одсуства ради неге детета. Право на накнаду зараде за време породилског одсуства остварују сви запослени у радном односу код физичких и правних лица. За разлику од њих, радници ван радног односа остварују друге врсте накнада по основу рођења детета, а које Закон о финансијској подршци породици са децом² назива „остале накнаде“. Током породилског одсуства, све мајке које раде имају право на неки облик финансијске накнаде. Оно што их разликује јесте то да ли је у питању накнада зараде или нека друга накнада. Право на накнаду зараде немају мајке које су у тренутку рођења детета незапослене, а оствариле су право на новчану накнаду по основу незапослености преко надлежне Националне службе за запошљавање.

² „Службени гласник Републике Србије“ бр. 113/2017, 50/2018, 46/2021-одлука УС, 51/2021-одлука УС, 53/2021-одлука УС, 66/2021 и 130/2021

У наставку се анализа фокусира на административне процедуре за предузетнице приликом:

- 1) отварања породилског одсуства;**
- 2) стицања права на исплату финансијске накнаде током породилског одсуства.**

IV ОТВАРАЊЕ ПОРОДИЉСКОГ ОДСУСТВА И ОДСУСТВА РАДИ НЕГЕ ДЕТЕТА

Оснивање и начин пословања предузетничке радње је

дефинисано другим делом Закона о привредним друштвима³.

Наведени Закон прописује да су предузетници пословно способна физичка лица која обављају делатност у циљу остваривања прихода и као такви су регистровани⁴. Оно што предузетнице разликује од привредног друштва је што предузетнице за све обавезе настале пословањем одговарају целом својом имовином, у коју се урачунава и имовина стечена обављањем делатности. Одговорност за настале обавезе не нестаје брисањем предузетничке радње из регистра. Предузетнице могу да именују пословођу да обавља делатност. У том случају он мора бити ангажован на одређено или неодређено време, односно мора бити у радном односу код предузетнице. Изузетно, уколико предузетница није у могућности да обавља пословање самостално, на пример у случају породилског одсуства,

болести, школовања, избора на функцију, а нема ангажованог пословођу, онда може управљање предузетничком радњом да повери члану домаћинства, без обавезе да га запосли.

Предузетница пред одлазак на породилско одсуство има три опције: а) именовање пословође; б) привремени престанак обављања делатности или в) брисање из регистра.

Предузетница, у случају да одабере да именује пословођу (опција а), који ће је мењати током породилског одсуства и одсуства ради неге детета, треба у Агенцији за привредне регистре (у наставку: АПР) да поднесе захтев о промени података о правном лицу и именује одабрано лице за пословођу. Ово је најједноставнија административна процедура, док су преостале две нешто компликованије.

³ „Службени гласник РС”, бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014 – др. закон, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019 и 109/2021

⁴ „Службени гласник РС”, бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014 – др. закон, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019 и 109/2021

Закон о привредним друштвима регулише привремени престанак обављања самосталне делатности (опција б) и њен наставак. Међутим, Закон не уређује тачан списак околности под којима се може одобрити ова пословна одлука. Привремени престанак обављања делатности, односно замрзавање предузетничке радње, одобрава АПР. Стога, први корак је да се АПР-у поднесу Регистрациона пријава промене података и Додатак 06, као и да се уплати накнада која тренутно износи 750 динара. Решење о прекиду обављања делатности може да се преузме у АПР-у након

два до три дана, или да се тражи да се пошаље поштом, што може бити временски захтевније и додатно закомпликовати процедуру. Када се добије наведено Решење из АПР-а, потребно је електронским путем поднети ППДГ-1Р пријаву Пореској управи. Овим се Пореска управа обавештава о привременом престанку обављања делатности, како би обрачун пореза и доприноса био прекинут. До наставака обављања делатности може доћи у било ком тренутку у ком предузетница то одлучи. Како би се формално наставило обављање делатности, потребно је да се понови целокупна процедура.

Привремени престанак обављања делатности

Илустрација 1: Институт за развој и иновације

Престанак обављања делатности (опција в) подразумева покретање поступка брисања предузетничке радње из регистра АПР-а. Предузетничка радња може бити избрисана из регистра по жељи предузетнице или по сили закона. Имајући у виду да је циљ ове анализе предлог поједностављења административних процедура за предузетнице које су трудне и треба да регулишу свој радно правни статус, концентрисаћемо се на добровољни престанак обављања делатности. Први корак за затварање предузетничке радње је да предузетница провери да ли су све обавезе према држави измирене. Уколико нису, потребно их је измирити. Када су измирене све обавезе према држави, подноси се регистрациона пријава брисања предузетника која се може пронаћи на сајту Агенције за привредне регистре. Уз то се прилаже и доказ о уплати накнаде за брисање предузетника у износу од 1.200 динара. Уз ова два документа, потребно је поднети уверење/потврду надлежне филијале Пореске управе којом се потврђује да предузетница нема постојећих неизмирених дуговања према Пореској управи, а по основу пореза на приходе од обављања самосталне делатности и доприноса за пензијско и инвалидско осигурање. Наведено уверење/потврда не сме бити старије од пет дана у моменту подношења пријаве за брисање из регистра. Такође, у оквиру документације која се доставља мора да буде и још једно уверење/потврда локалне филијале Пореске управе: уверење/потврда да на дан издавања уверења предузетник нема неизмирених дуговања према Пореској управи по основу локалних комуналних такси и сличних намета. Ово уверење/потврда такође, не сме бити старије од пет дана у моменту подношења пријаве за брисање предузетника из регистра. Уколико је предузетник обвезник ПДВ-а, потребно је да достави и потврду о брисању из регистра ПДВ-а.

Могуће компликације процедуре проистичу из могућности застаревања уверења/потврда из Пореске управе. Захтеви за добијање ових пореских уверења се подносе у писаној форми Пореској управи. Што значи да предузетница мора да физички оде до шалтера филијале Пореске управе и поднесе захтев. Рок за обраду захтева од стране Пореске управе је до осам дана од подношења захтева. Управо овај рок представља изазов у процесу, јер теоријски постоји могућност да њихово издавање буде у размаку од више од

пет дана, што једно од њих чини неважећим, и последично оставља могућност поновног проласка кроз исту процедуру. У зависности од сврхе за коју се издаје уверење/потврда, врши се наплата. У конкретном случају цена је 640 динара по уверењу/потврди, односно за две потврде 1.280 динара. Након добијања решења о брисању предузетнице из регистра, потребно је то решење предати лично Пореској управи. Додатно, за предузетнице које су водиле књиге по принципу двојног књиговодства, потребно је предати и завршни рачун.

Брисање предузетничке радње

Илустрација 2: Институт за развој и иновације

V УНАПРЕЂЕЊЕ ПРОЦЕДУРА ЗА ОТВАРАЊЕ ПОРОДИЉСКОГ ОДСУСТВА РАДЕ НЕГЕ ДЕТЕТА

Агенција за привредне регистре је од 2018. године омогућила електронско оснивање предузетничке радње. Како би грађани могли да оснују предузетничку радњу, они треба да имају електронски сертификат који се може извадити у МУП-у, инсталиран читач картица и могућност плаћања путем интернета. Процедура је једноставна, а неопходно је направити налог на порталу АПР-а, у делу еРегистрација. АПР је направио видео упутство како би додатно олакшао процедуру. Потписивање свих потребних докумената врши се електронски уз помоћ електронског потписа и апликације за електронско потписивање доступне на сајту АПР-а. Решење о оснивању предузетничке радње се добија путем електронске поште, а може се преузети и из саме апликације еРегистрација.

Увођењем електронског захтева на порталу еРегистрација може да се избегне одлазак до АПР-а. Основни услов за започињање породилског одсуства предузетнице је да именује пословођу, да предузетничку радњу стави у мировање или да је у потпуности угаси. Први корак у свакој од наведених опција је одлазак у Агенцију за привредне регистре. Како за оснивање предузетничке радње није потребно физички отићи до АПР-а, већ се врши

помоћу портала еРегистрација, поставља се питање да ли је одлазак неопходан у неком од горе поменутих три случаја. **Како би се олакшало трудницама, али и осталим предузетницима који желе да именују пословођу у предузетничкој радњи, да привремено престану да обављају делатност или да је угасе, предлагемо да се омогући електронско подношење наведених захтева за оне предузетнике који имају електронски потпис.**

Услов за електронску реализацију захтева је постојање електронског потписа. Електронско оснивање предузетничке радње захтева постојање електронског потписа, тако да предузетнице које су електронски основале радњу моћи ће на исти начин и да је угасе. Такође, с обзиром да је АПР упознат са електронским потписом у смислу техничких захтева, увођење додатне опције на порталу еРегистрација не би требало да изискује додатне напоре и значајне трошкове. Након електронски поднетог захтева, нема потребе да предузетнице долазе до АПР-а како би подигле своја решења. У случајевима замрзавања и гашења радње, АПР може послати решење надлежној Пореској управи, како то већ чини у случају оснивања предузетничке радње.

Агенција за привредне регистре би могла по службеној дужности да добије тражена уверења/потврде од Пореске управе у случају брисања предузетнице из регистра. Ова процедура је административно исцрпнија и подразумева одлазак до АПР-а најмање два пута, на почетку и на крају поступка. Увођењем двосмерне електронске комуникације између ове две институције, елиминисала би се потреба да предузетнице физички одлазе до Пореске управе. На тај начин би се јавна управа додатно дигитализовала, олакшао би се посао администрацији и додатно би се умањио ризик да предузетница која подноси захтев за брисање из регистра у моменту подношења пријаве има тражена уверења/потврде које су старије од пет дана.

АПР тренутно по службеној дужности добија одређену документацију од Пореске управе. Интересантно је да утврђивање да ли је предузетница која је обвезник ПДВ-а избрисана из Регистра евидентираних ПДВ обвезника регистратор утврђује по службеној дужности. Поставља се питање зашто се по службеној дужности не могу поднети захтеви за уверења/потврде о непостојању обавеза према Пореској управи, као и зашто је неопходно да се достави потврда о брисању из Регистра обвезника ПДВ-а, када регистратор то већ проверава по службеној дужности. Овде постоји простор за гиљотину процедура, како би се сам поступак убрзао и оптимизовао.

Искуство стечено током пандемије коронавируса показало је да није неопходно да се документација доставља физички. Додатни аргумент који иде у прилог важности дигитализације процеса именовања пословође, стављања у мировање или брисања из регистра предузетничке радње је ситуација настала појавом пандемије коронавируса. Тада се документација слала поштом, што је несигуран и материјално захтеван процес. Такође, доводи до појаве непотребне и претеране папирологије. Из тих разлога је увођење нове опције на порталу еРегистрација на сајту АПР-а, која би обухватила наведене три ситуације боље решење. Током пандемије коронавируса није било довољно времена за унапређење АПР портала и изненада се јавила ванредна ситуација. Међутим, сада не постоји притисак великог броја предузетника који желе да се на њих примени нека од три опције, те је тренутак за унапређење портала еРегистрација. Такође, треба искористити тренутак за унапређење комуникације између АПР-а и Пореске управе; односно увести двосмерну комуникацију између институција, што би убрзало и олакшало процедуре, како за кориснике услуга тако и за запослене. Ово унапређење би значајно олакшао један део процедура које предузетнице морају да прођу у процесу отварања породилског одсуства.

VI СТИЦАЊЕ ПРАВА НА ФИНАНСИЈСКУ НАКНАДУ ТОКОМ ПОРОДИЉСКОГ ОДСУСТВА И ОДСУСТВА РАДИ НЕГЕ ДЕТЕТА

Мајке и/или очеви у радном односу имају право на накнаду зараде, док предузетнице остварују право на остале накнаде током породилског одсуства и одсуства ради неге детета. Право на новчану накнаду зараде током породилског одсуства и одсуства са рада ради неге детета имају запослени у радном односу код физичких и правних лица. Ово је дефинисано одредбама Закона о раду и Закона о финансијској подршци породици са децом. За разлику од запослених који су са послодавцем склопили уговор о раду било на одређено или неодређено време и који стичу право на накнаду зараде, лица која самостално обављају делатност (предузетнице) остварују право на тзв. остале накнаде дефинисане Законом о финансијској подршци породици са децом. Накнаду зараде може остварити отац детета када у складу са Законом користи своје право на породилско одсуство и одсуство ради неге детета. Накнаде не могу истовремено користити оба родитеља.

Мајке које нису у радном односу имају право на остале накнаде у трајању од годину дана од дана рођења детета.

Право на остале накнаде по основу рођења и неге детета имају жене које нису у радном односу: предузетнице, власнице пољопривредних газдинстава и пољопривредне осигуранице, жене ангажоване ван радног односа (на привремене и повремене послове, уговор о делу и слично) и жене које су у тренутку рођења детета биле незапослене и нису оствариле право на новчану накнаду на основу незапослености, а радиле су у периоду од 18 месеци пре рођења детета.

Право на накнаду зараде или остале накнаде због одсуства са посла ради неге детета имају родитељи уколико испуњавају неки од следећих услова: а) Оба родитеља запослена, обављају самосталну делатност као предузетник на основу које су осигурани, или обављају делатност као верски службеници, јавни бележници или извршитељи, б) Самохрани родитељи или ако дете има само једног родитеља,

в) Ако један од родитеља није запослен, не обавља делатност као предузетник, верски службеник, јавни бележник или извршитељ.

Основица за обрачун накнаде зараде и осталих накнада по основу рођења и неге детета је просек 18 месечних основица на које су плаћени порези и доприноси, с тим да се за предузетнице дели коефицијентом 1,5. Законом о финансијској подршци породици са децом је дефинисан начин обрачуна накнаде зараде током овог периода. Основица за обрачун износа накнаде зараде се утврђује на основу збира месечних основица на које су уплаћивани доприноси за социјално осигурање у последњих 18 месеци који претходе првом месецу одласка на одсуство. Иако запослене ван радног односа немају право на накнаду зараде, за обрачун основице за остале накнаде по основу рођења и неге детета се на први поглед користи иста методологија. Међутим, предузетнице су изузете, јер је за њих уведен коефицијент 1,5; чиме су стављене у неравноправнији положај.

Износ минималне „остале новчане накнаде“ по основу рођења и неге детета није законом дефинисан. Још једна од разлика између мајки које су запослене по основу уговора о раду и које имају право на накнаду зараде и мајки које имају неки облик уговора ван радног односа и према Закону о финансијској подршци породици са децом имају право на тзв. остале накнаде, јесте та да није одређен минимални износ тзв. „остале накнаде“. Највиши износ је утврђен, те накнада не може бити виша од збира пет просечних нето зарада у земљи. На овај начин су раднице ангазоване ван радног односа стављене у неповољнији положај у односу на оне у радном односу.

Мајкама ван радног односа се не обрачунавају доприноси за социјално осигурање током примања накнаде, те немају радни стаж у том периоду. Порези и доприноси се обрачунавају на накнаде зараде, односно мајкама које су у радном односу. Насупрот њима, остале новчане накнаде не обухватају порезе и доприносе за социјално осигурање. Ово не значи да жене након порођаја немају право на здравствено осигурање, већ је оно бесплатно за њих и децу. Дакле, мајкама које су ван радног односа, радни стаж не тече током породилског одсуства и одсуства ради неге детета, изузев у случају наставка обављања делатности када су предузетнице именовале пословођу.

Предузетница се може добровољно одредити да плаћа доприносе. У случају да се предузетница одреди за привремени прекид обављања делатности током посматраног периода око порођаја, онда она нема обавезу плаћања пореза и доприноса. Међутим, она се може одлучити да добровољно и самостално уплаћује доприносе, како не би имала прекид радног стажа. Пословођа може бити неки од запослених или члан породице предузетнице. Уколико се предузетница одредила да именује пословођу док је на породилском одсуству и одсуству ради неге детета, односно уколико жели да настави са пословањем током овог периода, пословођа мора бити у радном односу код предузетнице. Изузетак може настати уколико је предузетница из оправданих разлога одсутна (у које се убраја породилско одсуство и одсуство ради неге детета), вођење пословања може поверити члану домаћинства који не мора бити запослен код предузетнице. Члановима домаћинства се сматрају брачни друг, деца, усвојеници и родитељи.

Предузетница има обавезу плаћања пореза и доприноса за пословођу и за себе. У случају именовања пословође који је запослен код предузетнице, плаћају се порези и доприноси за обавезно социјално осигурање на зараду пословође, као и за све друге запослене по основу уговора о раду. Пословођа има сва права и обавезе које произилазе из Закона о раду. Истовремено предузетница наставља са плаћањем пореза и доприноса за себе на основицу коју чини лична зарада, односно опорезива добит, односно паушално утврђени приход за предузетницу која је на одсуству.

Рачуновођа обрачунава износ накнаде за предузетницу и предаје обрачун ресорној филијали Републичког фонда за здравствено осигурање, која има рок од 30 дана да рефундира средства.

Предузетницама које су наставиле обављање делатности преко пословође, пошто имају запослене, лице које обрачунава зараде осталим запосленима је дужно да обрачуна накнаду зараде за предузетницу. Обрачунати допринос се доставља надлежној филијали РФЗО-а за рефундацију, а они имају рок од 30 дана да рефундирају средства. У овом случају не постоји могућност мировања обавезе плаћања пореза и доприноса. За предузетнице које су привремено обуставиле делатност све ради ресорни орган јединице локалне самоуправе (у наставку: ЈЛС).

Процедуру прикупљања документације за стицање и исплату осталих накнада за мајке обавља орган ЈЛС по службеној дужности. Право на исплату накнаде зараде или осталих накнада по основу рођења детета или неге детета остварује се подношењем захтева корисника права надлежном органу јединице локалне самоуправе, који има рок од три месеца да одлучи о поступању по основу поднетог захтева. За то време надлежни орган мора по службеној дужности прикупити доказе и одлучити о захтеву. Прибављање свих докумената који су потребни надлежном органу јединице локалне самоуправе који одлучује о одобравању остале накнаде за раднице ван радног односа, укључујући и предузетнице, обавља се у складу са Законом о управном поступку⁵, по службеној дужности. Документа која су потребна надлежном органу су докази о пријави и о плаћеним доприносима за социјално осигурање које добија од Централног регистра обавезног социјалног осигурања. Такође, Законом је предвиђено успостављање информационог система за исплату права, како би се цео процес у вези са накнадама аутоматизовао.

⁵ „Службени гласник РС”, бр. 18/2016, 95/2018 – Аутентично тумачење

VII УНАПРЕЂЕЊЕ ПРОЦЕДУРА ЗА СТИЦАЊЕ ПРАВА НА ФИНАНСИЈСКУ НАКНАДУ ТОКОМ ПОРОДИЉСКОГ ОДСУСТВА И ОДСУСТВА РАДИ НЕГЕ ДЕТЕТА

Потребно је омогућити дигитално достављање документације за отварање породилског одсуства локалној филијали Службе дечије заштите.

Предаја захтева за отварање породилског боловања и одсуства ради неге детета заједно са решењем послодавца о оствареном праву на одсуство, дознаком за отпочињање породилског и копијом текућег рачуна врши се у Служби дечије заштите у јединици локалне самоуправе у којој је место пребивалишта мајке. Ово је једини део процедуре који није дигитализован, па би његовом дигитализацијом процес био заокружен. Доказ да је дигитализовање ове процедуре могуће јесте време пандемије коронавируса када су Службе дечије заштите у свакој јединици локалне самоуправе омогућиле достављање документације електронском или редовном поштом.

Дугорочно решење је дигитализација здравства и увођење опције отварања нове опције на порталу еУправа.

Уколико би се дигитализовао здравствени систем, тако да службеници у органима локалне самоуправе могу да приступе дознакама⁶, труднице не би морале да носе, скенирају или шаљу физички дознаке за отварање породилског одсуства. Такође, увођењем нове опције на порталу еУправа, труднице би могле путем портала да приложе сву потребну документацију надлежном органу локалне самоуправе. Осталу документацију орган, као и до сада може добити по службеној дужности. На овај начин би се било корак ближе реализацији циља успостављања модерне и ефикасне управе која је у служби грађанкама и грађанима.

⁶ Дознаку издаје лекар специјалиста гинекологије и она представља доказ о привременој спречености за рад.

VIII ЗАКЉУЧАК

Држава је направила значајне помаке у последњих неколико година када је у питању дигитализација административних процедура, као и размена докумената између органа по службеној дужности. Процедуре које су се захтевале од запослених у радном односу и предузетница приликом одласка на породилско одсуство и одсуство ради неге детета су у великој мери поједностављене. Пре свега у смислу захтева за физичким достављањем документације.

Преостало је неколико процедура за које постоји простор да се дигитализују, односно да се елиминише физичко достављање документације. Било би пожељно да се успостави двосмерна комуникација између Агенције за привредне регистре и Пореске управе, како би Пореска управа могла АПР-у да достави потребну документацију приликом привремене обуставе делатности предузетника или гашења предузетничке радње. На овај начин би се одласком само до једног шалтера у АПР-у покренуо цео поступак.

Међутим, имајући у виду да АПР на свом порталу нуди опцију еРегистрације, постоји могућност да се уведе опција за привремену обуставу делатности, или гашење предузетничке радње, што би у потпуности дигитализовало услуге које АПР нуди предузетницима.

Друга процедура која би требало да се дигитализује је подношење захтева за отварање породилског одсуства и одсуства ради неге детета у локалној самоуправи. Краткорочно решење је да се омогући слање потребне документације путем електронске поште, док би дугорочно решење омогућило да се овај захтев поднесе на порталу еУправе. Тренутно, локалне самоуправе већи део документације и доказа за отварање породилског одсуства прикупљају по службеној дужности, међутим изазов су дознаке. Стога, увођење здравственог система у оквиру еУправе представља значајан корак ка креирању модерне и ефикасне управе која је у служби грађанки и грађана. Јасно је да је ово дуготрајан и технички захтеван процес, али чијем успостављању у дугом року треба тежити.

ЛИТЕРАТУРА

- „Службени гласник РС“ бр. 24/2005, 61/2005, 54/2009, 32/2013, 75/2014, 13/2017 - УС, 113/2017, 95/2018 - Аутентично тумачење
- „Службени гласник Републике Србије“ бр. 113/2017, 50/2018, 46/2021-одлука УС, 51/2021-одлука УС, 53/2021-одлука УС, 66/2021 и 130/2021
- „Службени гласник РС“, бр. 36/2011, 99/2011, 83/2014 - др. закон, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019 и 109/2021
- „Службени гласник РС“, бр. 18/2016, 95/2018 - Аутентично тумачење
- Paragraf.rs; Стручни коментар: Остваривање права на накнаду зараде за време породилског одсуства, одсуства са рада ради неге детета и ради посебне неге детета за време ванредног стања; затворена база података; приступљено: 15. априла 2022. године. Доступно на: <http://prav nabaza.paragraf.rs/sadrzaj>
- Paragraf.rs; Питања и одговори: Привремени прекид обављања делатности или именовање пословође код породилског одсуства предузетнице; затворена база података; приступљено: 15. априла 2022. године. Доступно на: <http://prav nabaza.paragraf.rs/sadrzaj>
- Paragraf.rs; Стручни коментар: Право на накнаду плате за време породилског одсуства, одсуства са рада ради неге детета и одсуства са рада ради посебне неге детета од 1. јула 2018. године – Примена Закона о финансијској подршци породици са децом – „Сл. гласник РС“ бр. 113/17 и 50/2018; затворена база података; приступљено: 10. априла 2022. године. Доступно на: <http://prav nabaza.paragraf.rs/sadrzaj>
- Paragraf.rs; Стручни коментар: Накнада зараде за време породилског одсуства за лица која самостално обављају делатност; затворена база података; приступљено: 10. априла 2022. године. Доступно на: <http://prav nabaza.paragraf.rs/sadrzaj>

**И МАМЕ
ИМАЈУ
ПРАВО!**

www.iri.rs

iri@iri.rs

FONDACIJA ZA
OTVORENO DRUŠTVO
SRBIJA

IRI ИНСТИТУТ ЗА
РАЗВОЈ И
ИНОВАЦИЈЕ